

1

Neskaitāmas reizes viņš bija sev jautājis, vai ceļš, ko gribēja iet, ir nodevības, saprāta vai mīlestības ceļš. Un nespēja atrast atbildi.

Klusa un biedinoša pār zemi klājās nakts, no augšas lejup raudzījās aukstu un tālu zvaigžņu miriādes, it kā gribētu ielūkoties šaubu plosītā dvēselē. Varbūt tāpēc ik solis, ko slapstīdamies lēni un zaglīgi spēra uz māju pusi, darīja nemierīgāku un nedrošāku, it kā lielākās briesmas nebūtu palikušas aiz muguras, bet atrastos priekšā un uzglūnētu, paslēpušās tumšajās ēnās, sagaidītu aiz katra krūma un koka.

Pret zvaigžņotajām debesīm iezīmējās Nārbuļu kalna tumšā virsotne, kurā iegribējās uzkāpt, lai gan zināms, ka mājas no turienes nav saskatāmas. Nogāze, pa kuru nācējs soļoja, bija retām priedēm noaugusi, egles un bie-zoknis palika lejā. Mēness nespīdēja, tikai kā bāli sarkanīgs, izplūdis plankums slēpās apvāršņa miglā. Dzērveņu purvs, izlaidies miglas vannā, gozējās kluss un noslē-pumains. Pastāvējis kalna virsotnē, pavērojis naksnīgo apkārtni, cilvēks pa stāvāko nogāzes pusi kāpa lejā un izgāja uz takas, kas veda mājup. Viņa solis bija gauss.

Kā viņu sagaidīs? Pricāsies? Būs nelaimīgi? Uzskatīs par nodevēju? Dezertieris vienmēr ticis nicināts. Kas mātei mīļāks: varoņa nāvē kritis dēls vai dezertieris, kurš palicis dzīvs? Nē, nevar salīdzināt. Ūve zināja, māte nenosodīs. Bet ja Edgars no nebūtības augstumiem varētu savu spriedumu darīt zināmu?

Ūvem no meža iznākot, tumsa pašķīrās un nācēja priekšā iznira darvdeģa mājele. Šeit pieņemtu, nejautājot, kāpēc viņš slēpjas tumsā un solis tik piesardzīgs un tramīgs.

Ūve apstājās kazu norā, kur pirms šķīršanās Mirga bija viņam kaklā uzkārusi mazo amuletu, kam vajadzēja pasargāt no lodēm, slimībām un nāves. Bet karš vēl nebija beidzies, tikai pienācis pavisam tuvu klāt. Varbūt viņš bija atgriezies par agru.

Gribējās pieiet un piekļauvēt pie zemā loga. Tomēr Ūve vilcinājās. Pēdējās dienās un naktīs viņš bija mācījies būt piesardzīgs, jo sastapies ar negaidītām situācijām, kas varēja kļūt liktenīgas. Tikai laime un ātra rīcība paglāba. Nekas nebija drošs, ne par ko nedrīkstēja būt pārliecināts. Ja viņš tuvotos mājelei, suns saostu nācēju un sāktu riet. Vai to sadzirdēs tikai draugi? Šis bija laiks, kad nedrīkstēja paļauties jūtām, bija jārikojas, kā diktēja saprāts un aprēķins. Iet uz paša mājām likās drošāk.

Ūve pagriezās projām no noras un gar mežmalu klusi zagās tālāk. Ticis iepretim šķūnim, sadzirdēja ierejamies suni. Ūve stāvēja un klausījās. Lācis ieņerkšķējās vēlreiz. Ne visai nikni, tikai brīdinoši. Ūve nolēma nesteigties. Šķūnim un mājai viņš pagāja garām, nonāca līdz

aplokam, kurā ganījās zirgi. Ejot gar kārtīm, viens no zirgiem iebubinājās un otrpus nožogojuma soļoja blakus. Ūve pats bija izsalcis, viņam nebija ne garoziņas, ko zirgu pacienāt, un dzīvnieks atstājās.

Ticis pie pirts, Ūve atspiedās pret baļķu sienu un vēroja mājas. Bija kļuvis tumšāks, dilstošais mēness arvien vēl slēpās zemū pie apvāršņa, debesis piemācās, zvaigznes izbālēja. *Nārбуļu* suns pāris reižu ierējās, tad apklusā. Likās, mājas sargs ir piesiets pie kūts durvīm. Suni parasti sēja, kad gaidīja ierodamies svešinieku, kam Lācis dažkārt bija ieklupis stilbos.

Ūve lēnām tuvojās mājai.

2

Tās dienas vakarā ar smago armijas automašīnu *Nārбуļos* iebrauca soda vienība, kura jau divas dienas bija nesekmīgi ķerstījusi diversantus, kas atkal bija spridzinājuši sliedes un nolaiduši no uzbēruma pāris vagonu ar vāciešiem. Bija gan izdevies ielenkt kādu partizānu grupu, bet tā pēc niknas apšaudes pratusi izlauzties no aplenkuma un, pametot dažus kritušos, izgaist nezināmā virzienā. Kritušie un ievainotie bija arī soda vīriem, par to viņi bija nikni, jo vairāk tāpēc, ka vācu majors, kas operāciju komandēja, latviešus lamāja par *Halunken*, kas savos mežos atļāvuši saviesties sarkanajiem partizāniem un ne spēj, ne grib ar tiem tikt galā. Operāciju nolēma turpināt, jo tika saņemta ziņa, ka partizāni pārbāzējušies blakus esošajā meža masīvā, kur tie no jauna jāielenc. Viena šāda vienība vakarā apmetās *Nārбуļos*.

Partizānu ķērāji pie dīķa nomazgājās, izpeldējās, saņēma alkoholu un sauso pārtiku. *Nārбуļu* saimnieces lika meitām novārīt kartupeļus un pagatavot mērci, lai papildinātu meža ķemmētāju pārtikas devu. Lielākā daļa vīru pēc skraidelēšanā un šaudīšanā pavadītās dienas ātri apreiba un likās šķūnī gulēt, bet daži vēl kavējās mājā pie *Nārбуļu* alus. Virsniekiem saimnieks ierādīja istabas, kuras stāvēja tukšas pēc brāļu aiziešanas karā.

Mājās vēl kavējās apakšvirsnieks Alfreds, kuram gauži iepatīkās Jadviga, un viņš sāka polietei uzmākties. Jo vairāk Fredis iedzēra, jo stiprāk polieti iekāroja. Fredis bija izskatīgs vīrs, kaimiņu pagasta saimnieka dēls. Sākumā solīja polieti ņemt pie sevis par saimniecības vadītāju, gandrīz vai celt saimnieces godā, taču Jadviga uz tik lētas makšķeres neķērās un negāja Fredim līdzī uz gubeni šo piedāvājumu apspriest. Polietes lepnība Fredi stipri aizvainoja.

Jadviga kā parasti pa vasarām gulēja vecajā klētī, uz kuriem pēc pusnakts gribēja nemanīta aizšmākt un paslēpties. Šajā brīdī Ūve bija pielavījies mājai un gatavojās piekļaut pie mātes istabas loga, kad saklausīja iekšā skaļas balsis un saprata, ka mājā atrodas sveši cilvēki. Viņš iemetās dārzā. Atkāpies vēl dažus soļus, ieraudzīja starp māju un dārza ābelēm iebrauktu armijas smago automašīnu un saprata, ka ieskrējis lamatās. Pie automašīnas neviena neredzēja, bet kāds nāca uz šo pusi. Bēglis atkāpās uz veco klētī. Atskatījies ieraudzīja sievieti. Aizbēgt nekur vairs nevarēja. Tad Ūve viņu pazina un klusi pasauca:

– Jadviga, tas esmu es, nekliedz!

Tomēr poliete neviļus iekliedzās.

– Kur tu te radies?

– Klusu! Es aizbēgu. Kas šeit notiek?

Jadviga paguva pačukstēt par policijas soda vienību, kas apmetusies šeit pa nakti.

Fredi viņi pamanīja tikai tad, kad tas paspīdināja kabatas laternu.

– Viņš man seko un uzmācas, – Jadviga noelsās.

Ūve saprata, ka bēgt ir par vēlu, lai neradītu aizdomas. Viņš bija leģionāra formas tērpā, ko tumsā grūti atšķirt no policista uniformas. Ūve pievilka Jadvigu cieši klāt. Poliete saprata nodomu un viņam piekļāvās, it kā abi grasītos skūpstīties.

– Ak tāda tu esi! Gribru zināt, kurš tev patīk labāk par mani! – Fredis ar vienu roku sagrāba Ūvi aiz pleca, ar otru mēģinādams uzspīdināt laterniņu un ieskatīties negaidītā sāncensņa sejā, bet tas lākturīti veikli izsita no rokas, pirms gaismas stars krita sejā.

– Ak šitā gan! – Fredis iesaucās.

Nezin kā ciņa beigtos, ja Fredis būtu mazāk dzēris un stingrāk turētos uz kājām. Pirms viņš īsti saprata, kas notiek, saņēma apdullinošu sitienu pa aci un lidoja nost no klēts lievenēm. Nošvirkstēja drēbe, un Ūves uzplecis palika nokritušā vīra rokā. Fredis no sāpēm ierēcās.

– Nāc! – Jadviga klusi pasauca un rāva Ūvi sev līdzi.

Viņi izlīda cauri ceriņu krūmājam, kas slēpa nodegušās rijas vietu.

– Ko tu tagad darīsi? – viņa satraukti jautāja. – Uz māju nākt nedrīksti.

– Man vajag privātas drēbes un kaut ko ēst, – Ūve sacīja. – Lai Jānis rīt atved uz Enijas māju. Tā, ka izskatītos neuzkrītoši. Kā mātei?

– Raizējas par tevi.

– Nesaki viņai par mani! Aprunājies ar Jāni!

– Labi. Bet tagad laidies! Tikai netuvojies šķūnim!

Ūve steidzās prom. Kad viņš izzuda tumsā, Jadviga slapstīdamās atgriezās mājā.

3

Agri rītā sāpošu galvu un aizpampušu aci *Nārбуļu* šķūnī ienāca Fredis.

– Celties! – viņš nobļāvās ietrenētajā feldfēbeļa balsī.

– Lai pēc piecām minūtēm visi būtu ierindā.

Fredis izgāja. Rokā viņš turēja pagājušajā naktī kādam norauto uzpleci un kuro reizi to vēriģi nopētīja.

Vīri cēlās kurnēdami, neviens vēl nebija izgulējies un pietiekami atpūties. Bet pavēle bija jāpilda. Policijas bataljonā daudzi bija stājušies cerībā, ka dienests aizmugurē būs saldāks nekā frontē. Te gan nešāva ar lielgabaliem un tanki nebrauca virsū, bet nāve varēja uzglūnēt no katra krūma un kritušie bija arī viņu vidū.

Kad vīri bija nostājušies ierindā, Fredis drūms kā nepabarots bullis lēni soļoja tiem garām, urbdamies ikvienam acīs un cenzdamies kādā sejā sazīmēt neķītru, zobgalīgu smīniņu. Bet vīri stāvēja kā pieminēkli un ne muskulītis nenodrebēja viņu vaibstos. Sevišķi rūpīgi Fredis pētīja viņu uzplecus. Tie visiem bija vietā. Tā jau viņš

bija domājis. Uzplecis, ko žņaudzīja rokā, nepiederēja nevienam no šiem vīriem.

– Brīvi. Izklīst! – Fredis nokomandēja un slāja uz māju.

Neviens nesaprata, kāpēc tāda divaina rīta pārbaude. Bet Freda uzpampušais un drūmais ģimīs lika nojaust, ka lieta nopietna. Dažs bija manījis, cik karsti Fredis vakar mēģināja pielauzt Jadvigu, un, zinādami šo viņa vājību, izteica visnotaļ loģisku minējumu, ka Freda vēlmes pagājušajā naktī būs sadūrušās ar kāda cita vēlmēm, tāpēc Fredim izķēmota fizionomija. Izmantodams savu dienesta stāvokli, tagad grib atrast sāncensi. Taču, kurš tas varētu būt, neviens nespēja iedomāties.

Tostarp Fredis jau meklēja Jadvigu un atrada kūti, govīs slaucot. Bez ceremonijām polieti atrāva no govīs sāniem un prasīja:

– Ar ko tu vakar pie klēts spaidījies? Atzīsties!

Jadviga kļiedza, ka nekā nezina, pretojās, rāvās prom, bet Freda rokas neatlaidās. Tad iejaucās Tāle, kura vakar bija redzējusi Freda uzmākšanos Jadvigai, un metās aizstāvēt.

– Atstājies, ērzeli! Karo ar partizāniem! Ko lien kūti pie meitiešiem! – Tāle kļiedza pilnā balsī un sita ar slaukšanas ķebli. – Kā ierauga meitieti, tā traks paliek. Gāžam vircas bedrē!

Pa abām viņas no Freda tika vaļā. Jadviga laidās uz māju pie saimniekiem meklēt aizstāvību. Fredis nedomāja atkāpties un bēglei sekoja.

Jadviga iedrās virtuvē, kur saimniece virsniekus cienāja ar brokastīm.

– Palīgā! Glābiet, saimniec! – viņa kliegdama metās aiz Ievas muguras.

– Kas par lietu? – viens no virsniekiem noprasīja Fredim, kurš centās Jadvigu sagrābt.

– Viņš man uzmācas! – poliete laida vaļā skaļu žēlošanos. – Kā vakar sāka, tā vēl tagad...

– Nu, nu, Fredi, liecies mierā, ja pa visu nakti tev pie meitas panākumu nav bijis, tad tagad par vēlu, – virsnieki centās Fredi apvārdot.

– Kā traki krīt virsū, ne uz mazmājiņu nevaru aiziet, kad jau skrien pakaļ, – ne bez nolūka Jadviga sāka žēloties daudzskaitlī, it kā bez Freda vēl kāds būtu uzmācies.

– Melo, maita! – Fredis iebļāvās. – Man uzbruka. Tas nebija no mūsējiem. Es viņam norāvu. Redziet! – Fredis rādīja uzpleci. – Viņa ar to bija kopā.

Jadviga neapmulsa un turpināja uzsākto spēli:

– Paši sakaujas, bet prasa man, kurš kuram pa ģīmi iegāzis.

Polietes temperamentīgā aizstāvēšanās, skaļā balss un asaras, Freda muļķīgā seja ar aizpampušo aci virsniekus uzjautrināja. Bet Fredis nedomāja padoties:

– Viņai ir sakari ar partizāniem. Viņš bija ģērbies formā, lai tumsā pielavītos pie mūsu mašīnas. Un no viņas varbūt saņemtu informāciju. Es viņus pārsteidzu kopā.

Nu virsnieki kļuva nopietni.

– Kāpēc tad jūs tūdaļ necēlāt trauksmi, bet gaidījāt līdz rītam?

– Man nebija pierādījumu.

– Un kur tagad radās?

– Es pārbaudīju visiem uzplečus. Nevienam netrūkst.

Virsnieks paņēma uzpleci un sāka to aplūkot. Diezin kā notikumi risinātos tālāk, bet pagalmā iebrauca motociklists, ieskrēja ziņnesis un nodeva virsniekam pavēli, ka nekavējoties jādodas uz kādu meža nogabalu, kur ielenkti partizāni. Virsnieki cēlās kājās. Atskanēja komandas, visi steidzās uz automašīnu, lai dotos prom.

Ejot ārā, Fredis Jadvigai piedraudēja:

– Nekur tu nespruksi. Es no tevis matraci iztaisīšu.